

Видобора В.В.

к.е.н., доцент кафедри ЗЕТ та ЕП
Одеського національного
економічного університету

ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОПИТУ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Дослідження специфіки інвестиційного попиту є важливим як з теоретичної так і з практичної точки зору. Від кількісних та якісних характеристик інвестиційного попиту залежить не тільки поточне становище країни а і перспективи її розвитку на десятиліття. Інвестиційні витрати є важливою компонентною кейнсіанської теорії.

Вони включають:

- Інвестиції в основні фонди нежитлового призначення. Сюди відносяться як будови та споруди, так і устаткування, машини та обладнання, необхідні для суспільного виробництва. Рівень інвестицій даної групи має важливе значення для економіки, оскільки вони безпосередньо спрямовані на підвищення конкурентоспроможності товарів та послуг, збільшення обсягів виробництва підвищення ефективності галузей економіки, визначають матеріальні можливості для економічного зростання та розвитку.
- Інвестиції в житлове будівництво, яке здійснюється будівельними організаціями, а оплачується населенням. Населення, враховуючи майбутні доходи, ціни на житло, інфляцію, інші фактори, інвестує житлове будівництво. В свою чергу, розвиток житлового будівництва дає імпульс іншим галузям економіки, стимулюючи поширення економічного зростання в інших галузях. Рівень інвестицій в житловому будівництві є однією з характеристик економічної ситуації в Україні і існуючих перспектив економічного зростання.
- Сальдо інвестицій в товарно-матеріальні запаси. Особливість інвестицій товарно-матеріальних запасів полягає в тому, що у ВВП враховується їх зміна, яка відбулася протягом року, а не величина самих матеріальних запасів.

Якщо згрупувати сукупні видатки, виходячи з їх кінцевої мети, то сукупний попит постає як сума витрат на споживання і витрат на інвестиції, які включають державні витрати та сукупні валові національні інвестиції. Інвестиційні витрати мають тісний зв'язок із споживчими витратами. Попит на засоби виробництва є похідним від попиту на споживчий товари та послуги. Якщо попит є низьким Дж.М. Кейнс вважав необхідним стимулювання споживчих витрат, проведення активної державної інвестиційної політики. Провідним положенням його теорії є теза про вирішальну роль інвестицій у визначенні загального рівня зайнятості, національного доходу та споживання. Відповідно до цього положення головною метою економічної політики є відновлення або збільшення інвестиційного попиту.

Розглянемо структуру валового нагромадження основного капіталу в Україні.

За підсумками майже чотирьох останніх років структура валового нагромадження основного капіталу зазнала наступних змін: на 12 відсоткових пунктів зменшилась витрати на інші будівлі та споруди, на 9,3 відсоткових пунктів – витрати на придбання машин та обладнання, на 1,4 відсоткових пунктів збільшились витрати на житлові

будівлі та 1,3 відсоткових пунктів на системи озброєння [1]. Це означає що вкладається все менше коштів в будівництво нових споруд та об'єктів інфраструктури, відбувається мілітаризація економіки. Збільшення питомої ваги та витрат на машини та обладнання є проявом позитивної тенденції, але їх походження є іноземним, що означає консервацію технологічної відсталості.

За даними таблиці видно, що ступінь зносу основних фондів досягає практично 84 %. Це означає, що значна частина ВВП має спрямовуватись на відшкодування вибуття, а не на приріст основних фондів. Означену проблему загострює значне старіння об'єктів виробничої інфраструктури в промисловості, на транспорті, у сфері комунікацій. Критично старіють бетонні і металеві конструкції у всіх галузях і сферах народного господарства, залізничні мости, мережі трубопроводів. Фізично старіє житловий фонд, суспільні будівлі – школи, лікарні, будинки культури, бібліотеки тощо. Для підтримки хоча б на існуючому рівні цих об'єктів необхідні колосальні кошти. Приватні інвестори такі галузі і сфери діяльності не фінансують, або майже не фінансують. Тут суттєва роль належить державі. Проте статистика свідчить, що у 2017 р. із загального обсягу інвестицій 72,7% зроблено за рахунок власних коштів підприємств, і лише 8,7 % – за рахунок державного та місцевих бюджетів [1]. Галузі інфраструктури також можуть стати фактором, що обмежуватиме як економічне зростання, так і відтворення зношеного основного капіталу. Формується тенденція старіння основних засобів, що означає необхідність спрямовувати все більшу частину національного продукту для їх підтримки. Зношений основний капітал не оновлюється і спочатку перетворюється на «дар природи», а потім постає як «кара». Таким чином формується сектор економіки змістом якого є економічна відсталість та дезінтеграція. Він потрапляє у відтворювальну кризу яка спричиняє значні економічні деформації, скорочення кінцевого споживання в національній економіці. З іншого боку, сформовано сектор що має сировинно-експортну орієнтацію. Такі структурні диспропорції знищують перспективи економічного розвитку України. Відбувається фрагментація економіки, її дезінтеграція та системна неоднорідність. Така тенденція сировинної спеціалізації та деіндустріалізації не мають конструктивного завершення. Що висуває на перший план імперативи інвестиційного та інституційного втручання держави у хід відтворювального циклу.

Розглянемо структуру капітальних інвестицій за джерелами фінансування, для розуміння рушійних сил та провідних суб'єктів інвестиційного процесу. Долаючи дефіцит бюджету держава приватизувала своє майно, залишила за собою контрольні чи просто значні пакети акцій багатьох підприємств. Саме це і створює мотиви, стимули і можливість використання доходів від всього майна у власних інтересах менеджерів (керівників), а також для відпливу капіталу. Відповідно, питома вага коштів державного бюджету зменшується, а сама їх частка є мізерною. Одночасно, децентралізація бюджетних процесів призвела до суттєвого збільшення частки коштів місцевих бюджетів: за 4 роки практично втричі, з 2,7% до 6,7%. Функціональна роль і цілі таких видатків різні. Цілі долаття технологічної та економічної відсталості можуть належати насамперед видаткам державного бюджету. На нашу думку, така динаміка показників не сприяє стратегічним цілям економічного розвитку та структурних перетворень. Впродовж 2013-2017рр. років значення іноземних інвесторів не змінилось, при одночасному скороченні втричі частки позик, що є негативною тенденцією для економіки України. Ані банки (2017р. - 5,5%) , ані іноземні інвестори (2017р. - 1,8%) не

відіграють значної ролі у економічному зростанні, хоча державні діячі і наковці покладають на них велику надію. У той самий час зростає частка власних коштів підприємств та організацій з 66,4% до 72,7% [1]. Суб'єкти інвестування належать до сировинного сектора та внутрішнього, що означає накопичення структурних диспропорцій та консервування економічної відсталості.

Підсумовуючи, сьогоднішні параметри інвестиційного попиту висувають на перший план негайне формування та впровадження системної промислової політики з метою збереження та реалізації економічного потенціалу України.

Література

1. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [//www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua)